

163/2 BOTNELVA

FYLKE: Nordland
Kommune: Saltdal

Nedbørfelt: 99 km²
Toppunkt: 1187 m o.h.
Utløpspunkt: 0 m o.h.
Marin grense: ca 120 m o.h.
Kraftpotensial: 160 GWh
SP-kategori: III
Økonomiklasse: 3
Naturgeogr. region: 36a, 43a

Botnelva ligger øst for Rognan innerst i Saltenfjorden.

Området har et maritimt influert klima med sterkt kontinentalt preg. Årsnedbøren nordøst for feltet (Sulitjelma) er i underkant av 1000 mm, mens Lønsdal i øvre del av Saltdalen har betydelig mindre, 520 mm.

Vassdraget består av to hovedgrener, Ingeborgelva i nord og Knallerdalselva i sør, som renner sammen i Botnvatnet. Nord for de to hovedgrenene kommer en mindre bekk fra de to Loppenvatna som også renner ut i Botnvatnet. Botnvatnet har et areal på i overkant av 2 km² og er kjent for å ha gammelt havvann på bunnen. Fra Botnvatnet renner hovedelva via Litlevatnet ut i Saltenfjorden innerst i Saksenvika. Det søndre av Stålbervatnan er et av mange små og mellomstore vann i indre deler av vassdraget som drenerer til Ingeborgelva. Fra Ingeborgvatnet, et ca 0,5 km² stort vann, renner elva først i kraftige stryk før den kaster seg utfor den høye (120-130 m) Ingeborgfossen som ender i Botnvatnet. Knallerdalselva ligger sør for Ingeborgelva og er med unntak av en kort strekning før utløp i Botnvatnet, vanskelig tilgjengelig. Dette skyldes de stupbratte tersklene som går på tvers av hoveddalføret. Fra sine kilder i sørøst renner hovedelva nordvestover. Et stort antall små og mellomstore vann drenerer til hovedelva i dette området. En kort strekning før utløp i Botnvatnet renner Knallerdalselva rolig i meandrer. Høyeste fjell innen nedbørfeltet er Storfjellet.

Berggrunnen består i hovedsak av glimmerskifer og fyllitt. To nord-sørgående belter med kalkglimmerskifer går gjennom vassdraget. Tvers over Botnvatnet, finnes en sone med gabbro, mens nedre del av Knallerdalen er skåret ned i gneis. Knallerdalselva har bygd opp et relativt mektig delta før innløp i Botnvatnet. En bred, buet endemorene ligger innerst i Saltdalsfjorden nær utløpet av Botnvatnet. På det høyeste er denne ryggen 30 m høy.

Furuskogen i lavlandet tilhører den lyngrike typen, mens bjørkeskogen i liene stort sett er av engtype, mest som lågurtskog. Enkelte steder finnes grovvokst gråoeskog med et høyvokst og artsrikt feltsjikt. Fjellområdet har et forholdsvis tynt vegetasjonsdekke dominert av lyng og lav. En variert berggrunn resulterer imidlertid i innslag av både rikmyrer og rikere vegetasjon med en artsrik flora.

Bilvei går inn til enden av Botnvatn hvor det også er fast bosetning. Nedbørfeltet innenfor vannet er lite berørt og det finnes kun et fåtall hytter ved Ingeborgvatn.

Naturfaglige verdier

Vassdraget har til dels meget store naturfaglige verdier knyttet til flere fagområder. Det er egnet som typevassdrag for Saltenområdet. Nedbørfeltet er svært lite berørt av tekniske inngrep og godt egnet som referansevassdrag. Bortsett fra et lite sidevassdrag til Sjønståelva er det ikke vernet vassdrag i området.

Geofag

Ingeborgfossen har naturgeografisk interesse med et fritt fall på 120-130 m ned til Botnvatnet. Før

utløpet i Botnvatnet løper Knallerdalselva gjennom et område med kvartære (vesentlig glasifluviale) avsetninger. Botnvatnet er demt opp av en endemorene. Fluvialgeomorfologisk har vassdraget mindre interesse.

Middels verneverdi **

Landfauna

Nedbørfeltet har en middels til rik forekomst av våtmarksfugl. Botnvatnet har en viss betydning som rasteplass for ender og lom under trekket. Siland hekker høyst sannsynlig ved vannet. Øvre deler av Knallerdalselvas nedbørfelt synes å ha en forholdsvis rik forekomst av ender og vadefugler.

Stor verneverdi ***

Vannfauna

Berggrunnsforholdene gjenspeiles i høye pH-verdier spesielt i Knallerdalselva. Botnvatnet er spesielt da det har gammelt havvann på bunnen. Dette ble første gang oppdaget i 1961 og var dengang den andre lokaliteten i verden hvor dette var registrert. Vannprøver fra bunnen viste at situasjonen i 1988 var den samme som i 1961. Vassdraget er relativt rikt på små og mellomstore ferskvannslokaliteter. Nedbørfeltet har en relativt artsrik krepsdyrfauna med flere interessante funn. Både med hensyn til krepsdyr- og bunndyrfauna synes vassdraget å være variert.

Anadrom fisk går ca 8 km opp i vassdraget (Knallerdalselva). Vassdraget har en god bestand av sjørøye, men det går også opp betydelig med sjøørret. Oppgangen av laks er derimot mer sporadisk. Botnvatnet har i tillegg en tett bestand av småfallen stasjonær ørret.

Meget stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Samer fra svensk side av riksgrensen har drevet reindrift i området, mens det seinere har vært brukt av samer fra Sulitjelmaområdet. Gammetufter og en heller ved Ingeborgvatn og en teltring ved Stålbergvatn er eksempler på minner etter reindriften. En boplass og en mulig offerplass i Henrikdalen er spesielt interessant. I en tuft ved Ingeborgvatn er det funnet en sigd og et bryne.

Gårdsbosettingen ved Botnvatn tok til i 1867, og her er det bevart gamle bygningsmiljøer og kulturlandskap. Det har vært drevet fløting i Knallerdalselva og Ingeborgelva. I Henrikdalen er demninger anlagt i forbindelse med fløting av ved. Her finnes også kulturminner fra prøvedriften etter kobberkis, som foregikk rundt århundreskiftet og framover. Anlegget ved Ingeborgvatn er et typisk eksempel på de mange mindre kisgruvene fra denne perioden, med bl.a. gruvesjakter og tufter etter arbeidsbrakker og smier. Øst for Ingeborgvatn og ved Balddoivi er det tufter etter stallbrakker. Minner fra 2. verdenskrig i området er en jugoslavisk og en tysk krigskirkegård i Botn og "Blodveien" mellom Saltnes og Botn, bygd av jugoslaviske og russiske krigsfanger.

Området har varierte kulturminner knyttet til samisk og norsk ressursutnytting gjennom et langt tidsrom. Kulturlandskapet som helhet og de enkelte kulturminnene har store kunnskapsverdier og opplevelsesverdier i lokal og regional sammenheng.

Stor verneverdi ***

Friluftsinnteresser

Landskapet er svært variert. Det er lett å ta seg fram i deler av de lavereliggende områdene, mens bratt lende gjør det tungt å nå fjellområdene. Feltet som helhet er godt egnet til en lang rekke aktiviteter, både vannbaserte og andre. Feltet brukes til korte og lange turer av personer bosatt i Saltdal kommune og dels av folk fra Fauske. Bruken er størst i barmarkspereioden. Det finnes alternative friluftsområder i kommunen. De store naturkvalitetene er utslagsgivende ved verdissetingen.

Stor verdi ***

Landbruksinteresser

Jord- og skogbruk

Nedbørfeltet omfatter et samlet innmarksareal på ca 600 da og et produktivt skogareal på ca 10.000 da. Mye av skogen har lav bonitet og er tungdreven på grunn av bratt og vanskelig terreng. Det er ca 36 bruk i området, men kun noen få små bruk har litt drift. Utviklingsmulighetene for jord- og skogbruket synes ikke å være særlig gode.

Liten/middels verdi ()

Reindrift

Nedbørfeltet ligger i Balvatn reinbeitedistrikt og er vår-, sommer- og høstbeite for rein som for det meste er på vinterbeite i Sverige.

Stor verdi ***

Kraftressurser

Utbygging av Botnelva er vurdert sammen med Saksenvikelva med tre kraftverk. Storforsdalen kraftverk utnytter fallet mellom Øvre Storforsdalsvatn (kote 455) og Nedre Storforsdalsvatn (kote 419), også kalt Mettivatn. Disse feltene ligger i Saksenvikelva. Mettivatn og Knallerdalsvatn (kote 410) overføres til Ingeborgvatnet (kote 400) som reguleres 10 m ved oppdemming. Som magasin nyttes også øvre Storforsdalsvatn ved regulering 25 m (-15 m, +10 m). Botnvatn kraftverk skal utnytte fallet mellom Ingeborgvatn og Botnvatn (kote 12) som vil beholde naturlig vannstand. Saksenvik kraftverk skal videre utnytte fallet mellom Botnvatn og fjorden. Dette gir 160 GWh midlere årsproduksjon relativt rimelig kraft. De små kraftverkene Saksenvik og Storforsdalen er marginalt sett dyre. Det er også vurdert en noe redusert utbygging der inngrepene i Saksenvikelva kun består i overføring av Mettivatn. Utbyggingen av Botnelva/Saksenvikelva er plassert i kategori III (13/10) i Samlet plan.

Ved alternativ utnyttelse av øvre deler av Knallerdalselva kan et felt på inntil 19 km² (ovenfor ca kote 735) overføres til Balvatnet i Sulitjelmavassdraget og gi ca 31 GWh meget billig kraft i eksisterende og planlagte kraftverk der. Dette prosjektet behandles ved rulleringen av Samlet plan.